

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 6/03-138

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. decembra 2003 v pléne zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Jána Auxta, Juraja Babjaka, Alexandra Bröstla, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Klučku, Jána Lubyho, Lajosa Mészárosa, Štefana Ogurčáka a Daniela Švábyho vo veci volebnej sťažnosti Ing. Š. A., bytom G. D., zastúpeného advokátom JUDr. R. L., R. S., za účasti I. Z., G. D., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., PhD., K., pre neústavnosť volieb starostu obce Gemerské Dechtáre konaných v dňoch 6. a 7. decembra 2002 takto

r o z h o d o l :

Volebnú sťažnosť Ing. Š. A. **z a m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. PL. ÚS 6/03-7 z 30. januára 2003 bola prijatá na ďalšie konanie volebná sťažnosť (podaná na poštu 17. decembra 2002) Ing. Š. A., bytom G. D. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. R. L., R. S., pre neústavnosť volieb starostu obce Gemerské Dechtáre.

v okrese Rimavská Sobota v dňoch 6. a 7. decembra 2002 (ďalej aj „voľby“), za účasti I. Z., zvoleného starostu obce Gemerské Dechtáre (ďalej aj „odporca“).

Sťažovateľ, ktorý vo voľbách kandidoval na funkciu starostu obce, namietal porušenie ústavných princípov uvedených v čl. 30 ods. 3 a 4 a v čl. 31 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). K tomu malo konkrétne dôjsť porušením § 30 ods. 11, § 11 ods. 7 a § 36 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“), ako aj nesprávnym použitím a nakladaním s volebnou schránkou (§ 28 ods. 1 a 2 zákona o voľbách). Ústavnému súdu preto navrhol, aby nálezom vyhlásil voľby za neplatné.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky a volieb do orgánov územnej samosprávy. Podrobnosti konania ústavného súdu ohľadne volieb do orgánov územnej samosprávy sú ustanovené v § 59 až 63 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

II.

Ústavný súd si zadovážil príslušné listiny a vyjadrenia súvisiace s volebnou sťažnosťou najmä od sťažovateľa, odporcu a Okresného úradu v Rimavskej Sobote (odboru všeobecnej vnútornej správy; ďalej aj „okresný úrad“). Poverený sudca spravodajca 20. júna 2003 vyslúchol rozhodujúcich svedkov vo veci, a to aj za účasti sťažovateľa, odporcu a ich právnych zástupcov, ktorí mali tiež možnosť vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom.

Plénum ústavného súdu potom po vyhodnotení zadovážených podkladov pre rozhodnutie dospelo k nasledovným skutkovým a právnym záverom na neverejnom zasadnutí 4. decembra 2003 (§ 30 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a contrario).

Z vyhlásenia kandidatúry pre voľby starostu obce z 28. októbra 2002 a z dvoch zápisníc zo 7. decembra 2002 miestnej volebnej komisie (ďalej aj „volebná komisia“, resp. „komisia“; ktorá v zmysle § 15 ods. 5 zákona o voľbách plnila úlohy okrskovej volebnej komisie) – o hlasovaní vo voľbách do obecného zastupiteľstva a vo voľbách starostu obce (ďalej len „zápisnica o hlasovaní“), resp. o výsledku volieb v obci do obecného zastupiteľstva a starostu obce (ďalej len „zápisnica o výsledku volieb“) – vyplýva, že na voľbách starostu obce sa zúčastnili štyria kandidáti. Sťažovateľ kandidoval pod poradovým číslom 1 ako nezávislý kandidát a odporca pod číslom 4 ako kandidát SMK - MKP.

Z celkového počtu osôb zapísaných v zoznamoch voličov (363) boli obálky vydané 303 voličom, pričom počet platných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľby starostu obce bol 293. Za starostu obce bol zvolený odporca, ktorý získal 157 platných hlasov. Sťažovateľ získal 98 hlasov a kandidáti pod poradovými číslami 2 a 3 získali 16, resp. 22 hlasov.

Predmetom posúdenia ústavného súdu boli najmä nasledujúce námietky sťažovateľa týkajúce sa porušenia konkrétnych ustanovení zákona o voľbách.

1.1. Námietka porušenia § 30 ods. 11 zákona o voľbách: „V čase 48 hodín pred začatím volieb a počas volieb je zakázané v rozhlasovom a televíznom vysielaní, v hromadných informačných prostriedkoch, v budovách, kde sídlia okrskové volebné komisie, a v ich bezprostrednom okolí vysielat' alebo zverejňovať informácie o politických stranách a nezávislých kandidátoch v ich prospech alebo v ich neprospech slovom, písmom, zvukom alebo obrazom.“

Predmetom porušenia volebného moratória mala byť podľa sťažovateľa pohľadnica propagujúca odporcu ako kandidáta na starostu obce vo voľbách, ktorá bola rozdávaná na mikulášskej zábave detí v Gemerských Dechtároch pred voľbami, a to 5. decembra 2002 v odpoľudňajších hodinách.

Titulná strana pohľadnice obsahuje text Gemerské Dechtáre - Détér, PF 2003, Z. I. – starosta obce, znak mikroregiónu s textom Palócska vrchovina - Palóc dombvídek, znak obce, tri zábery z obce (vrátane kultúrneho domu a osláv v obci). Zadnú stranu pohľadnice s označením PF 2003 tvorí prehľadný kalendár a je na nej uvedené telefónne a faxové číslo obecného úradu.

Hoci sťažovateľ pôvodne tvrdil, že pohľadnica mala byť rozdávaná na mikulášskej zábave detí v priestoroch miestnej volebnej komisie, neskôr pripustil, že táto zábava nebola v obecnom penzióne (kde bola volebná miestnosť), ale v kultúrnom dome. Jednako však ide podľa neho o jednu budovu, pričom zábava sa konala iba v jej inej časti ako voľby.

Rozdávanie takejto pohľadnice deťom na mikulášskej zábave, na ktorej sa na krátky čas zúčastnil aj odporca, mohlo ovplyvniť výsledok volieb. Deti po príchode zo zábavy nepochybne rodičom popri iných darčekom, ktoré dostali, ukázali aj pohľadnicu. Táto podľa sťažovateľa vzbudzuje dojem, že ten starosta, ktorý praje sťastlivý nový rok 2003 ešte pred voľbami v decembri 2002, ním zrejme bude aj v roku 2003, to znamená aj po decembrových voľbách. Sťažovateľ charakterizoval pohľadnicu aj ako „propagačný materiál, ktorý mal viesť jeho príjemcu, aby pri rozhodovaní vo voľbách naplnil text pohľadnice a za starostu zvolil práve toho, kto sa aj na rok 2003 za neho považoval“.

V tejto súvislosti poukázal aj na odpoveď Okresnej volebnej komisie v Rimavskej Sobote (ďalej len „okresná volebná komisia“) zo 7. decembra 2002 na sťažnosť I. Š. z 5. decembra 2002. Menovaná obyvateľka obce v sťažnosti označila pohľadnicu (ktorú aj pripojila) ako propagačný materiál odporcu a jej rozdávanie na mikulášskej zábave ako jeho volebnú kampaň, pričom zdôraznila, že v čase 48 hodín pred začatím volieb je zakázané v budovách, kde sídli okrsková volebná komisia, zverejňovať informácie o kandidátoch v ich prospech. Okresná volebná komisia v označenej odpovedi uviedla, že po preverení sťažnosti dvoma jej členmi 6. decembra 2002 na mieste dospela k záveru: „propagačné materiály boli rozdávané v priestoroch, kde sídli miestna volebná komisia v Gemerských Dechtároch a v čase kratšom ako 48 hodín pred zahájením volieb. Vaše podanie posúdila

ako porušenie § 30 ods. 11 uvedeného zákona a zároveň poverila jedného svojho člena, aby bol účastný pri sčítavaní hlasov.“

Vykonané dokazovanie nerobilo sporným rozdávanie predmetnej pohľadnice deťom na mikulášskej zábave v odpoľudňajších hodinách 5. decembra 2002, osvetlilo však viaceré významné skutočnosti.

Mikulášsku zábavu organizovali materská škola a základná škola (I. stupeň) v obci asi pre 30 detí vo veku od troch do desiatich rokov. Na zábavu nemali v zásade prístup rodičia detí, ale iba zamestnanci označených škôl. Keďže materská škola patrí od 1. júla 2002 pod obec, pozvaní boli aj odporca ako starosta obce a tiež I. B. ako zamestnankyňa obecného úradu. Odporca sa tam zdržal len krátko (5 až 15 minút), deti privítal a potom odišiel. I. B. odovzdala deň pred zábavou riaditeľke materskej školy pohľadnice pre deti a táto ich potom odovzdala deťom na zábave aj s ostatnými darčekom (čokoládový Mikuláš, pero, ceruzka).

Takýto priebeh mikulášskej zábavy a tiež skutočnosť, že tak ako v predchádzajúcich rokoch sa aj teraz pre deti označeného veku konala pri príležitosti Mikuláša (ktorý je 6. decembra), potvrdila okrem I. B. aj svedkyňa A. R. (učiteľka materskej školy). Obe vylúčili, že by účelom rozdávania pohľadnice deťom mohla byť propagácia a volebná kampaň pre odporcu. Toto im ani nenapadlo, pričom pohľadnica slúžila len deťom pre radosť.

Aj odporca poprel, že by označená pohľadnica mala byť súčasťou jeho volebnej kampane (žiadnu kampaň ani nerobil). Z jeho tvrdení, ako aj z údajov I. B. vyplynulo, že obdobné pohľadnice s práním sťastlivého nového roku zo strany starostu obce boli zasielané aj po iné roky niektorým inštitúciám alebo obchodným partnerom, keďže aj obec od nich podobné pozdravy dostávala. V auguste 2002 navyše bola v obci zvláštna oslava, pretože získali (mikroregión Palócska vrchovina) financie z európskych inštitúcií a v obci odovzdali aj zrekonštruovaný kultúrny dom. Podľa odporcu pohľadnica nebola jeho propagačný materiál, ale „blahoprajná spomienka od Mikroregiónu Palócska vrchovina

a obce Gem. Dechtáre s nápisom „PF 2003“, teda Pour feliciter 2003, čo znamená, že veľa šťastia praje v novom roku 2003 I. Z. ako predstaviteľ mikroregiónu a obce“. Pohľadnice boli vyhotovené v mesiacoch október - november 2002 a na obecnom úrade preto boli už pred volebným moratóriom, keď z nich už aj bola časť rozdaná (tvrdenie I. B.). Odporca uviedol, že sám bližšie nevedel, kedy sa budú pohľadnice rozdávať, pričom on ich na mikulášskej zábave ani nerozdával.

Doplnením dokazovania zo strany ústavného súdu sa stalo nesporným, že mikulášska zábava sa odohrávala na inom mieste (vo veľkej sále kultúrneho domu) ako mala sídlo miestna volebná komisia (volebná miestnosť v obecnom penzióne). To potvrdila napokon pri výsluchu aj svedkyňa I. Š., ktorá si prišla do kultúrneho domu vyzdvihnúť z mikulášskej zábavy svoju štvorročnú dcérku (a až doma od nej zistila, že medzi darčekom dostala aj predmetnú pohľadnicu).

Z výpisu z listu vlastníctva, fotodokumentácie a situačného náčrtu vyplýva, že kultúrny dom a obecný penzión nie je tá istá budova, ale sú to susediace budovy. Vchod do kultúrneho domu je tiež z inej svetovej strany ako vchod do obecného penziónu, pričom v pozícii k vchodu do obecného penziónu sa nenachádza z privrátenej, ale z odvrátenej časti kultúrneho domu.

Z dokazovania pred ústavným súdom je zrejmé, že záver okresnej volebnej komisie zo 7. decembra 2002 o tom, že pohľadnice boli rozdávané v priestoroch, kde sídli miestna volebná komisia, nezodpovedá skutočnosti.

Zo stručnej písomnej sťažnosti I. Š. z 5. decembra 2002 mohol takýto záver na prvý pohľad vyplývať. Okresná volebná komisia poverila dvoch svojich členov Ing. L. K. a M. O., aby sťažnosť preverili na mieste. Obaja ústavnému súdu potvrdili, že boli poverení, aby sťažnosť preverili len u sťažovateľky. Taktiež uviedli, že pri tomto preverovaní iba z údajov sťažovateľky pochopili, že mikulášska zábava bola na tom istom mieste, kde sídli miestna volebná komisia. V tomto zmysle následne informovali aj okresnú volebnú komisiu. Táto potom dospela k už uvedenému záveru, ktorý však ústavný súd neakceptoval.

1. 2. Podľa § 30 ods. 1 zákona o voľbách: „Volebná kampaň (ďalej len „kampaň“) je činnosť politickej strany, nezávislého kandidáta, prípadne ďalších subjektov zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech kandidujúcej politickej strany alebo nezávislého kandidáta vrátane inzercie alebo reklamy, hromadných informačných prostriedkov, plagátov alebo iných nosičov informácií.“ Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia: „Kampaň sa začína 17 dní a končí sa 48 hodín pred začiatkom volieb. Vedenie kampane mimo určeného času je zakázané.“

V odseku 11 citovaného ustanovenia sú uvedené konkrétne činnosti, ktoré sú zakázané v čase 48 hodín pred začatím volieb a počas volieb. Zákonodarca bol evidentne toho názoru, že takéto činnosti by mohli byť v rozpore s ústavnými princípmi uvedenými v čl. 30 ods. 1, 3 a 4, resp. čl. 31 ústavy a mohli by tieto princípy bezprostredne ohroziť.

Podľa čl. 30 ods. 1 prvej vety ústavy: „Občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.“

Podľa odseku 3 citovaného ustanovenia: „Volebné právo je všeobecné, rovné a priame a vykonáva sa tajným hlasovaním. Podmienky výkonu volebného práva ustanoví zákon.“

Podľa odseku 4 citovaného ustanovenia: „Občania majú za rovnakých podmienok prístup k voleným a iným verejným funkciám.“

Podľa čl. 31 ústavy: „Zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.“

Porušením volebného moratória podľa § 30 ods. 11 zákona o voľbách by mohlo byť aj uverejnenie v zakázanom čase informácií o kandidátovi na funkciu starostu obce a v jeho prospech písmom alebo obrazom v budove, kde sídli okrsková volebná komisia, alebo v jej bezprostrednom okolí, pretože to by mohlo byť považované v zmysle § 30 ods.1 zákona

o voľbách za aktívnu činnosť napr. ďalšieho subjektu, ktorá je „zameraná na podporu alebo slúžiaca na prospech ... kandidáta“ (pozri mutatis mutandis PL. ÚS 13/02).

Podľa názoru ústavného súdu nemožno považovať za porušenie volebného moratória rozdávanie predmetných pohľadníc v čase volebného moratória deťom vo veku od troch do desiatich rokov na mikulášskej zábave v kultúrnom dome v obci. Hoci na pohľadniciach išlo o informácie písmom a obrazom v podstate v prospech odporcu ako kandidáta na funkciu starostu obce, tieto pohľadnice neboli rozdávané v budove, kde sídlila miestna volebná komisia, a ani v jej bezprostrednom okolí a aj preto nemohli bezprostredne ohroziť ústavné princípy súvisiace s voľbami (popri skutočnosti, že boli rozdávané maloletým deťom).

Ústavný súd už napokon v minulosti uviedol, že v rozpore s § 30 zákona o voľbách nie je akékoľvek správanie, ktorým sa uskutočňuje sloboda prejavu alebo právo na informácie. Predmetom zákazu je iba rozširovanie informácií súvisiacich s voľbami, ak obsahom prejavu je informácia natoľko závažná, ktorá by v čase moratória zmenila rozhodnutie voličov odovzdať svoj hlas v prospech určitého kandidáta (PL. ÚS 3/99).

2. 1. Námietka porušenia § 11 ods. 7 zákona o voľbách: „Volebná komisia na svojom prvom zasadnutí určí dohodou zo svojho stredu predsedu a podpredsedu. Ak nedôjde k dohode, určí sa predseda a podpredseda žrebovom. Žrebovanie riadi najstarší člen volebnej komisie.“

Sťažovateľ tvrdil, že predsedu miestnej volebnej komisie Mgr. A. B., ktorý je zaťom odporcu, vymenoval odporca ako činný starosta obce. Ďalší členovia tejto komisie boli tiež v blízkom príbuzenskom vzťahu k odporcovi. Zapisovateľka N. B. je jeho švagrinou (sestrou zaťa Mgr. A. B.), členka komisie Bc. B. B. je jeho dcérou a ďalšia členka komisie I. B. (podpredsedníčka komisie) je jeho podriadenou, pretože pracuje na obecnom úrade ako sekretárka starostu. Za nezávislých členov volebnej komisie bolo preto možné považovať iba R. B. a I. Š.

Odporca popieral tieto tvrdenia sťažovateľa. Uviedol, že predseda miestnej volebnej komisie bol určený dohodou členov tejto komisie, a nie jeho vymenovaním. Zapisovateľka bola vymenovaná v súlade s metodickými materiálmi. Všetci členovia komisie boli inak delegovaní za politické strany (SDKÚ, SMK, Žena a rodina, ANO a ROJ SR).

Stanovisko odporcu potvrdzujú najmä zápisnica zo zasadnutia miestnej volebnej komisie zo 16. októbra 2002, jeho oznámenie z 21. októbra 2002 okresnému úradu o zložení tejto komisie a výpovede jej členov a zapisovateľky ako svedkov na ústavnom súde (až na I. Š.).

Zo zápisnice zo 16. októbra 2002 vyplýva, že členovia miestnej volebnej komisie po tom, ako zložili sľub, dali návrh na osobu predsedu a podpredsedu tejto komisie (A. B. a I. B.), pričom s ním aj jednohlasne súhlasili (zápisnicu overovala I. Š.). Až na I. Š. ostatní členovia volebnej komisie a zapisovateľka svedecky potvrdili správnosť obsahu zápisnice, pričom uviedli, že o návrhu jednohlasne hlasovali. Predseda volebnej komisie a aj podpredsedníčka boli teda zvolení jej členmi, a nie vymenovaní odporcom.

I. Š. pred ústavným súdom tvrdila, že predsedu volebnej komisie vymenoval odporca ako starosta, pričom až potom jej členovia s tým súhlasili a o takomto predsedovi komisie jednohlasne hlasovali. V uvedenom zmysle treba chápať aj overenie zápisnice z jej strany. Žiadnu námietku k zápisnici nepripojila v podstate preto, lebo v tom čase ešte nebola informovaná, že ako treba predsedu komisie zvoliť (len potom sa dozvedela, ako to má byť).

2. 2. Keďže prevažujúce dôkazy potvrdili, že predseda miestnej volebnej komisie bol určený v súlade s § 11 ods. 7 zákona o voľbách, ústavný súd nemal za preukázané tvrdenie sťažovateľa o opaku.

3. 1. Námietka použitia vo voľbách kovovej volebnej schránky, ktorá nebola zapečatená spôsobom znemožňujúcim jej prípadné otvorenie počas volieb.

Sťažovateľ okrem toho tvrdil, že kovová volebná schránka bola použitá namiesto papierovej, ktorú pre voľby poskytla okresná volebná komisia. Lepiaca páska na kovovej volebnej schránke však mohla byť odlepená bez viditeľných stôp. Táto páska navyše bola opatrená len pečiatkou obecného úradu, ktorých sa na obecnom úrade nachádza viacero kusov, a nebola opatrená ani krížovými podpismi členov miestnej volebnej komisie.

Podľa § 28 ods. 1 prvej vety zákona o voľbách: „Predseda okrskovej volebnej komisie skontroluje pred začatím volieb za prítomnosti komisie volebnú schránku a prenosnú volebnú schránku a zapečatí ich.“

Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia: „Ak sa konajú voľby vo dvoch dňoch, zabezpečí predseda okrskovej volebnej komisie, aby po skončení prvého dňa bola volebná schránka a prenosná volebná schránka zapečatená tak, aby sa znemožnilo vkladať do nich hlasovacie lístky, a spolu s ostatnými volebnými spismi ich uloží na bezpečné miesto.“

Z výpovedí členov miestnej volebnej komisie a zapisovateľky vyplynulo, že kovovú volebnú schránku obec dostala od okresného úradu ešte v minulosti a pri týchto voľbách ju tiež použili (popri prenosnej papierovej volebnej schránke) najmä preto, lebo bola väčšia, a teda vzhľadom na počet voličov vhodnejšia ako menšia papierová volebná schránka. Kovová volebná schránka bola tiež otvorená a skontrolovaná pred jej zapečatením (proti možnému otvoreniu) ešte pred začatím volieb. Zapečatená bola aj proti možnému vkladaniu hlasovacích lístkov po ukončení prvého dňa volieb, keď bola takisto zapečatená aj volebná miestnosť. Na začiatku druhého dňa volieb členovia volebnej komisie a zapisovateľka najskôr spoločne skontrolovali neporušenosť zapečatenia volebnej miestnosti a po vstupe do nej aj neporušenosť zapečatenia volebných schránok. Závady zistené neboli. Na zapečatenie boli použité lepiace pásy, cez ktoré bol tiež daný odtlačok pečiatky volebnej komisie. Niektorí členovia volebnej komisie (A. B., B. B. a I. B.) si pamätali, že pri zapečatení kovovej volebnej schránky proti jej možnému otvoreniu sa cez lepiacu pásku a odtlačok pečiatky podpísal aj predseda tejto komisie, nikto však nepotvrdil s istotou, že by sa bol tento podpísal cez lepiacu pásku a odtlačok pečiatky aj pri zapečatení kovovej volebnej schránky proti možnému vkladaniu hlasovacích lístkov. Iba I. Š. trvala na tom, že cez

zapečatenie kovovej volebnej schránky sa nikto z komisie nepodpisoval, lebo vzhľadom na jej materiál sa to ani nedalo.

Členovia volebnej komisie až na I. Š. a tiež zapisovateľka tejto komisie nepripustili, že by mohlo dôjsť počas volieb v súvislosti s kovovou volebnou schránkou k nejakej manipulácii. Jedine I. Š. uviedla, že vzhľadom na možnosť odstránenia lepiacej pásky z kovovej volebnej schránky takáto možnosť existovala (napr. v noci by to mohol urobiť ten, kto má pečiatku a kľúče). Počas volieb ju však pred členmi volebnej komisie nenamietala a nechala si ju pre seba.

Okresný úrad sa na požiadanie ústavného súdu písomne vyjadril 22. mája 2003. Okrem iného uviedol, že voľby do orgánov samosprávy obcí v Gemerských Dechtároch boli pripravené podľa harmonogramu v súlade s metodickými pokynmi a vybavenosť volebnej miestnosti bola kontrolovaná zamestnancom odboru všeobecnej vnútornej správy okresného úradu. Na zapečatenie volebných schránok, pevnej a prenosnej, boli do okrsku dodané samolepiace pásky.

Závady v súvislosti s volebnými schránkami nezistili ani členovia okresnej volebnej komisie Ing. L. K. a M. O., ktorí v obci 6. decembra 2002 preverovali sťažnosť I. Š., pričom skontrolovali aj volebnú miestnosť a jej bezprostredné okolie. M. O. bol napokon vo volebnej miestnosti prítomný aj 7. decembra 2002 pri sčítaní hlasov.

Odporca k námietkam sťažovateľa v tomto smere písomne uviedol: „Volebnú miestnosť a potrebné pomôcky prevzala miestna volebná komisia bez pripomienok. Kovová urna je objemovo väčšia a bezpečnejšia a v bežnom praxi pri voľbách sú používané. Volebná urna a volebná miestnosť bola zapečatená, otváraná kolektívne s komisiou. Žiadne porušenie ani námietky počas volieb neboli registrované.“

3. 2. Pred ústavným súdom sťažovateľ v zhrnutí svojho stanoviska napr. uviedol: „Vzhľadom na tú okolnosť, že urna mohla byť teoreticky otvorená, my tvrdíme len toľko, že nebola tá urna zabezpečená takým spôsobom, aby boli odstránené pochybnosti o tom, že

nebolo prípadne manipulované s hlasovacími lístkami. Netvrdíme, že bolo, ale bola daná možnosť.“

Stanovisko sťažovateľa k možnosti manipulovania s kovovou volebnou schránkou je podľa názoru ústavného súdu jeho domnienkou, a nie preukázanou skutočnosťou. Treba zdôrazniť, že dôkazné bremeno znáša v týchto súvislostiach sťažovateľ (PL. ÚS 17/94), pričom jedine predpoklad nesprávnosti výsledku volieb nepostačuje pre jeho akceptáciu zo strany ústavného súdu (PL. ÚS 39/95).

Vykonalé dôkazy - vrátane výpovede člena miestnej volebnej komisie R. B., ktorého aj sťažovateľ považuje za jej nezávislého člena - nasvedčujú, že kovová volebná schránka bola počas volieb zabezpečená proti nedovolenému otvoreniu a vkladaniu hlasovacích lístkov spôsobom ustanoveným v § 28 ods. 1 prvej vety a ods. 2 zákona o voľbách. Prevenciou proti manipulácii v tomto smere bol napokon aj zvýšený záujem okresnej volebnej komisie o priebeh volieb v obci z dôvodu sťažnosti I. Š. z 5. decembra 2002.

4. 1. Námietka porušenia § 36 zákona o voľbách: „V miestnosti, kde okrsková volebná komisia sčíta hlasy, majú právo byť prítomní členovia volebných komisií vyššieho stupňa a pracovníci ich odborných (sumarizačných) útvarov, ako i osoby, ktorým na to dala povolenie okrsková volebná komisia.“

Podľa sťažovateľa malo byť citované ustanovenie porušené tým, že miestna volebná komisia neumožnila obyvateľkám obce, a to Z. Z., G. H. a H. H. (ďalej len „tri obyvateľky“), ktoré ju o to požiadali, aby boli prítomné ako pozorovatelia pri sčítaní hlasov.

Sťažovateľ poukázal aj na uznesenie Ústrednej volebnej komisie č. 46 zo 6. decembra 2002, podľa ktorého „Ústredná volebná komisia vyzýva okrskové volebné komisie, aby v maximálne možnej miere vyhovelí žiadostiam fyzických osôb na prítomnosť pri sčítaní hlasov (§ 36 volebného zákona)“.

V zápisniciach miestnej volebnej komisie zo 7. decembra 2002 o hlasovaní, resp. o výsledku volieb sa nachádza uznesenie č. 1 v znení: „Okrsková volebná komisia dostala žiadosť od H. H., G. H. a Z. Z., aby mohli byť pozorovateľmi pri sčítavaní hlasov s poverením ČEMADOKU, ale poverenie nemali. Neskôr dali ešte žiadosť, ako fyzické osoby, aby mohli byť pozorovateľmi pri sčítavaní hlasov. Komisia hlasovala (1 za; 4 proti prítomnosti). Komisia rozhodla, že nemôžu byť prítomné pri sčítavaní hlasov.“

Členovia miestnej volebnej komisie a aj zapisovateľka pri svojich výsluchoch na ústavnom súde v podstate potvrdili rozhodné skutočnosti v súlade s označeným uznesením. Tí členovia komisie, ktorí hlasovali proti prítomnosti troch obyvateľiek pri sčítaní hlasov, uviedli pre takýto postup rôzne dôvody. A. B. napr. tvrdil, že pri sčítaní hlasov ich bolo dosť a účasť týchto obyvateľiek preto nebola potrebná. B. B. uviedla, že väčšina komisie sa rozhodla proti prítomnosti preto, lebo nechceli, aby ich rušili pri práci (keď navyše pri sčítaní boli prítomní aj dvaja pozorovatelia z okresnej volebnej komisie). I. B. uviedla: „Podľa môjho názoru ony všetky boli na strane jedného kandidáta, takže my sme si mysleli, že ak z jednej strany prídu pozorovatelia, tak nech prídu aj z ostatných troch strán.“ Z výpovede R. B. vyplýva, že tri obyvateľky nemali riadne splnomocnenie (zrejme od Csemadoku) a o ich prítomnosti volebná komisia hlasovala. Aj I. Š., ktorá hlasovala za ich prítomnosť, potvrdila len fakt hlasovania volebnej komisie o tejto otázke.

Svedkyňa A. R., ktorá je v obci aj predsedníčkou Csemadoku, uviedla, že pečiatku Csemadoku na žiadosť o možnosť zúčastniť sa volieb ako pozorovatelia nedala z viacerých dôvodov (napr. sama o tom nemohla rozhodnúť, Z. Z. nebola členkou Csemadoku, Csemadok je kultúrno-spoločenská organizácia), medzi ktorými však vôbec neuviedla ten, ktorý naznačoval sťažovateľ (svoj predbežný ústny súhlas nedodrжала preto, lebo ju medzičasom ovplyvnil predseda miestnej volebnej komisie).

Podľa vedomostí odporcu trom obyvateľkám nebola umožnená prítomnosť pri sčítaní hlasov najskôr pre problémy s Csemadokom a potom preto, lebo „keď sa opakovane hlásili ako fyzické osoby, okrsková komisia už rozhodla neprijat' ďalších pozorovateľov vzhľadom na nedostatok času a príval pozorovateľov z okresnej úrovne“.

4. 2. Z § 36 zákona o voľbách vyplýva právny nárok byť prítomný v miestnosti, kde okrsková volebná komisia sčíta hlasy, len u členov volebných komisií vyššieho stupňa a zamestnancov ich odborných (sumarizačných) útvarov, nie však u iných osôb, ktorých prítomnosť závisí od predošlého povolenia okrskovej volebnej komisie. U týchto osôb ide len o právnu možnosť, ale nie o právny nárok byť prítomný v miestnosti, kde okrsková volebná komisia sčíta hlasy.

Aj uznesenie Ústrednej volebnej komisie č. 46 zo 6. decembra 2002 treba chápať ako odporúčanie, ktoré malo za cieľ dosiahnuť, aby označená právna možnosť bola v praxi čo najširšie realizovaná. Nepovolenie prítomnosti osoby okrskovou volebnou komisiou v konkrétnom prípade však neznamená porušenie § 36 zákona o voľbách.

Ani nepovolenie prítomnosti trom obyvateľkám pri sčítaní hlasov miestnou volebnou komisiou v tomto prípade neznamenalo porušenie § 36 zákona o voľbách. Navyiac, viacerí členovia tejto komisie vysvetlili dôvody pre označený postup, pričom aj zo zápisníc komisie o hlasovaní a výsledku volieb vyplýva, že na sčítaní hlasov sa okrem členov komisie a zapisovateľky zúčastnili aj dvaja členovia okresnej volebnej komisie (M. O. a Ľ. M.), čím bola jeho objektívnosť dostatočne zabezpečená.

III.

Sťažovateľ tvrdil, že porušením označených ustanovení zákona o voľbách došlo aj k porušeniu ústavných princípov uvedených v čl. 30 ods. 3 a 4 a čl. 31 ústavy a voľby starostu obce preto treba pre neústavnosť považovať za neplatné.

Nesprávnym postupom vo voľbách do orgánov územnej samosprávy môže dôjsť k porušeniu ústavných princípov volebného práva (aktívneho alebo pasívneho) priamo alebo sprostredkované porušením niektorých ustanovení zákona o voľbách do týchto orgánov (PL. ÚS 39/95).

Keďže ústavný súd nezistil v prípravnej fáze týchto volieb, ako ani vo voľbách samotných (PL. ÚS 50/99) vrátane sčítania hlasov porušenie sťažovateľom označených ustanovení zákona o voľbách a ani porušenie ústavných princípov aktívneho a pasívneho volebného práva a slobodnej súťaže politických síl v demokratickej spoločnosti, jeho volebnú sťažnosť uznesením podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde zamietol (§ 63 ods. 2 a 5 zákona o ústavnom súde.)

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. decembra 2003